

Szabadszemes jelenségek

Holdsarló-megfigyelések 2000 második felében

A 2000. júliusától decemberig tartó időszakban összesen 29 észlelést küldött be 21 észlelő, illetve érkezett egy csoportos beszámoló is. A legtöbb észlelést Katonka Tibor (Debrecen) küldte be, összesen négyet.

A „legfiatalabb” holdsarlót Keszthelyi Sándor és Keszthelyiné Sragner Márta látta Győr-Szabadhegyről, a holdsarló 23 óra 14 perces volt.

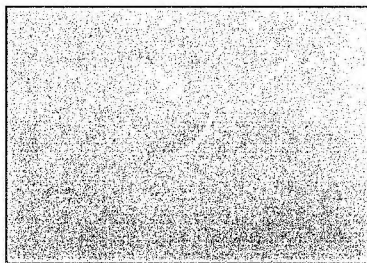
A következőkben a legszemléletesebb leírásokból válogatunk.

„4:19 NYISZ-kor először távcsővel, majd szabad szemmel megpillantottam... Felező merőlegese 45 fokos szöveget zár be a horizonttal. Íve eleinte 120 fok, majd 90 fok... Az észlelés elején jól látszott a Hold töredezettsége. Nagyjából a felezésen volt egy sötétebb tenger, rögtön alatta pedig egy fényesebb krátervidék. Ezek kiterjedtek voltak... A Hold színe eleinte narancssárga, később holdszínű fehér volt.” (Lakatos Tibor, Debrecen, 2000.07.30.)

„...Egy hatalmas szántóföldön álltunk meg. Az égen a Jupiter, a Szaturnusz és az Aldebaran látszott már csak DK-en, magasan. A pirkadat már erős volt a K-i és ÉK-i égaljon... 2:56 UT-kor kezdtük keresni a Holdat szabad szemmel, de nem láttuk. Márta egy 10x50-es binokulárral pásztázott, amikor 2:58 UT-kor megpillantotta a Holdat két felhődarab között. A felhősíkokhoz és távoli távvezetékoszlopokhoz viszonyítva helyzetét 2:59 UT-kor megpillantottuk szabad szemmel is... A Hold meglepően magasan, a horizont felett 7 fokkal helyezkedett el. Szabad szemmel nagyon gyenge volt, csak egy 90 fokos ívdarab... Hamuszürke fény természetesen nem látszott...” (Keszthelyi Sándor és Keszthelyiné Sragner Márta, Győr-Szabadhegy, 2000.07.30.)

„...A július 30-ai reggel azzal telt, hogy 2:15 és 2:35 UT között megfelelő, ÉK-re jó kilátással rendelkező helyet találjak. Végül a gyalogos felüljáró jó választásnak bizonyult, csak hát a sarlót binoklis meglelése után már csak 1 percig tudtam szabad szemmel megfigyelni, aztán belevészett a vöröses fátyolosságba...” (Dorogi László, Nyírbátor, 2000.07.30.)

„Az augusztus 1-jei észlelést Csobánkáról végeztük – testvéremmel, Petivel és egyik barátommal Földi Laciival – eddig számomra ismeretlen helyről... 20:20-kor (NYISZ) már felértünk, és elkezdtük az észlelést. A nyugati horizont kissé befelhősödött, kb. 7–8 fok magasságig párás, fátyolfelhős volt a légkör. Sejtteni lehetett, hogy ekkorra már a sarló ebbe a „koszcsíkba” foglalt helyet. 20:22 NYISZ-kor egy 10x50-es Tentóval kezdem keresni a holdsarlót kb. 3 percig, majd szabad szemmel folytattam, ami sikeresebbnek bi-

4/200-as Pentacon-teleobjektívvel és 2x-ezű konverterrel készült kép 20:54 NYISZ-kor ábrázolja a sarlót (Varga Zoltán, Csobánka)

zonyult, mivel 20:26 NYISZ-kor észrevettem a vékony, fehérés színű holdsarlót... 9 fok magasan volt. A sarló ívét szabad szemmel kb. 110 fokra, binoklival 145 fok körülire becsültem ...” (Varga Zoltán, Csobánka, 2000.08.01.)

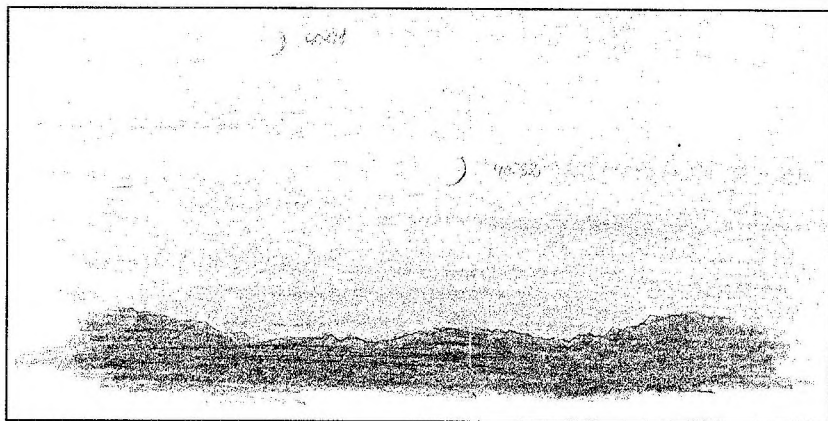
„Nagyon könnyen sikerült megpillantani a kezdetben szürkésárga, majd sötétsárga holdsarlót. Hamuszürke fényt nem lehetett észrevenni. A 20x50-es monokulárral csodálatosan jöttek a kráterek a Hold peremvidékén. A sarlót 19:53 NYISZ-ig tudtam követni, mert utána belevezett a horizont közeli páratengerbe.” (Hadházi Csaba, Hajdúhadház, 2000.08.01.)

Észlelés ideje	Típus	Sarló kora	Észlelő/észlelés helye
2000. 07.30.	H	23 ^h 45 ^m	Dorogi László (Nyírbátor)
2000. 07.30.	H	23 ^h 14 ^m	Keszthelyi Sándor és Keszthelyiné Sragner Márta (Győr-Szabadhely)
2000. 07.30.	H	23 ^h 35 ^m	Lakatos Tibor (Debrecen)
2000. 08.01.	E	40 ^h 26 ^m	Rezsabek Nándor (Budapest)
2000. 08.01.	E	39 ^h 54 ^m +f	Horváth Edit (Velence-fürdő), csoportos észlelés: 3 fő
2000. 08.01.	E	39 ^h 38 ^m +r	Miklósi Péter (Miskolc)
2000. 08.01.	E	39 ^h 46 ^m	Katonka Tibor (Debrecen)
2000. 08.01.	E	40 ^h 15 ^m	Erdei József (Bogyiszló)
2000. 08.01.	E	40 ^h 00 ^m	Hadházi Csaba (Hajdúhadház)
2000. 08.01.	E	40 ^h 01 ^m +r+f	Varga Zoltán (Csobánka), csoportos észlelés: 3 fő
2000. 08.28.	H	31 ^h 18 ^m	Horváth Edit (Budapest)
2000. 08.28.	H	30 ^h 19 ^m	Bán András (Budapest)
2000. 08.28.	H	29 ^h 22 ^m	Dalos Endre (Paks)
2000. 09.26.	H	39 ^h 18 ^m	Katonka Tibor (Debrecen)
2000. 09.26.	H	39 ^h 23 ^m	Bán András (Budapest)
2000. 09.29.	E	44 ^h 32 ^m	Keszthelyi Dániel (Gyöngyöstarján)
2000. 09.29.	E	44 ^h 39 ^m	Katonka Tibor (Debrecen)
2000. 10.26.	H	27 ^h 18 ^m	Busa Sándor (Harkakötöny)
2000. 10.26.	H	27 ^h 10 ^m	Dalos Endre (Paks)
2000. 10.26.	H	27 ^h 08 ^m	Lakatos Tibor (Debrecen)
2000. 10.26.	H	27 ^h 08 ^m	Erdei József (Bogyiszló)
2000. 10.26.	H	26 ^h 57 ^m	Katonka Tibor (Debrecen)
2000. 10.28.	E	32 ^h 08 ^m	Keszthelyi Sándor és Keszthelyiné Sragner Márta (Pécs)
2000. 11.24.	H	42 ^h 04 ^m	Balogh János (Hosszúhetény)
2000. 11.27.	E	40 ^h 16 ^m	Gáspár Zoltán (Budapest)
2000. 11.27.	E	40 ^h 40 ^m	Erdei József (Bogyiszló)
2000. 12.24.	H	35 ^h 10 ^m	Keszthelyi Sándor és Keszthelyiné Sragner Márta (Pécs)
2000. 12.24.	H	35 ^h 37 ^m	Balogh János (Hosszúhetény)
2000. 12.24.	H	34 ^h 04 ^m	Busa Sándor (Harkakötöny)

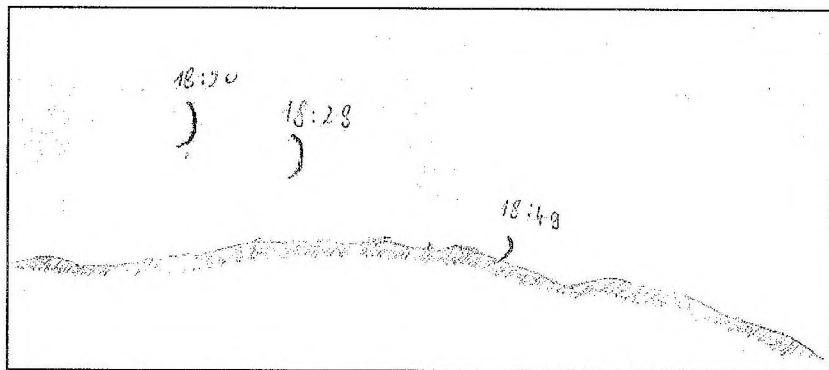
Jelmagyarázat: E = esti észlelés, H = hajnali észlelés, f = fénykép, r = rajz

„A Nap 17:55 UT-kor ment le, ezután a fák közül ködszerű pára száll fel, de hamar szétoszlik. 18:00 UT-kor 10x50-es binokulárral sikerült megtalálni, a tájoló szerint kb. 23 fokra a Nap nyugvási helyétől, kb. 15 fok magasan. 18:03 UT-kor szabad szemmel éppen látszik, de kb. 2 perc múlva már nem kell erőlködni... A sarló 150 fok körüli, binoklival 160 fok. Hamuszürke fény egyáltalán nem látszik. A sarló külső része sárgásfehér, a belső halvány piszkos-sárga.

Szabad szemmel részletek nem nagyon látszanak, de a sarló nem szimmetrikus, a felső része fényesebb... 18:53 UT-kor végleg eltűnik, kb. 7 fokkal a Nap nyugvási helyétől." (Miklósi Péter, Miskolc, 2000.08.01.)

Az augusztus elsejei holdsarló láthatósága Csobánkáról (Varga Zoltán rajza)

Az augusztus elsejei holdsarló láthatósága Miskolcraól (Miklósi Péter rajza)

„A fürdőzéssel egybekötött megfigyelést hárman végeztük... A tiszta kék égen számomra nehezen volt megtalálható a sarló, az első megpillantás után még többször elvesztettem. Ahogy sötétedett, a láthatóság egyre javult, olyannyira, hogy fotózni is sikerült a jelenséget...” (Horváth Edit, Velence-fürdő, 2000.08.01. – a csoport további tagjai: Szuhács Attila, Cseri Gábor)

„Augusztus 28-án hajnalban vadászatra indultam, ám a hajnalpírban fürdő gonosz felhők miatt csak 20x60-as binokulárral sikerült felfedeznem, poniban 6 NYISZ-kor a 30 óra 34 per-

ces holdsarlót. Utána szabad szemmel is megtaláltam, miután már tudtam, hol keressem. Íve a látcsóvól 120–130 fokig volt kivehető...” (Bán András, Budapest, 2000.08.28.)

„Október 26-án már 4:20 UT-kor elkezdtem az észlelést. Hosszas keresgélés után a kissé felhős égen 4:35 UT-kor pillantottam meg a nagyon vékony sarlót. Ekkor a még kiflúnek sem nevezhető holdsarló kb. 6 fok magasan volt a K-i horizont felett. Hamuszürke fényt szabad szemmel nem, csak 10x50-es binokulárral láttam nagyon halványan... A már nagyon halvány sarlót 5:01 UT-ig lehetett szabad szemmel követni.” (Katonka Tibor, Debrecen, 2000.10.26.)

„Munkahelyre menet vettem észre a keleti horizonton, közvetlenül a párafelhők felett egy kb. 120 fokos ívet, amely enyhén vöröses színű volt. A munka kezdésig többször is megnéztem, utoljára 6:50 NYISZ-kor láttam.” (Erdei József, Bogyiszló, 2000.10.26.)

„Október 26-án sikerült a korai holdsarlót észlelnem. A látóhatár kosszossága miatt 6:43 NYISZ-kor pillantottam meg. Ezt követően még 5 percig néztem, de tovább nem tartottam célszerűnek a rohamos világosodás miatt...” (Dalos Endre, Paks, 2000.10.26.)

„Sikeresen észleltem a holdsarlót október 26-án reggel... Az égbolt tiszta és derűs volt... Közben megkezdődött a pirkadat, egyre világosodott a K-i horizont. Kisszállás után, ahogy a vasúti pálya ÉK-felé fordul, a jobb oldali ablakon ki-ki néztem kelet felé, látszik-e már a Hold. A látóhatár felett kb. 2–3 fok magasra vékony szakadozott cirrusfelhő látszott V alakban és a „V” szárai között feltűnt a sarló. Az órára pillantottam: 6:28 NYISZ-t mutatott... Színe először narancssárga, később sárgásfehér. A hamuszürke fény sejtethető, a sarló íve 130 fokos volt...” (Busa Sándor, Harkakötöny, 2000.10.26.)

„Az égbolt borult részének határán lévő holdsarló feltűnő és jól látható volt, egészen addig, amíg a felhőréteg 5:07 UT-kor el nem takarta. A sarló ívének hossza a 140 fokot is elérte, de hamuszürke fényt nem láttam. A megfigyelés érdekessége, hogy a sarlótól a horizont felé 2–3 foknyira helyezkedett el a Merkúr, amely a 2000-es évben ekkoriban észlelhető a legkönnyebben.” (Balogh János, Hosszúhetény, 2000.11.24.)

„Pár perccel fél öt előtt kezdtem a keresést a vámhivatal első emeleti (csukott!) ablaka mögül. A Vénusz viszonylag magasan, fényesen ragyogott. Szinte azonnal megtaláltam a Holdat is (15:27 UT), kb. fele olyan magasan, mint a Vénusz, pontosan DNy-i irányban. Néhány percig figyeltem, sajnos egyre közelebb látszott a horizont közeli felhőkhöz, szmoghoz...” (Gáspár Zoltán, Budapest, 2000.11.27.)

Az észlelési leírásokból is látható, hogy legtöbbször az augusztus elsejei holdsarlót figyelték meg – 11 független észlelő –, ami már-már kisebb rekordnak számít.

További kitarast és jó eget kívánunk a holdsarlókhöz!

ROPOLI LÁSZLÓ

MCSE-kiadványok a Műszaki Könyvruházban és a Technika Könyvesboltban!

Felhívjuk tagjaink és az érdeklődők figyelmét, hogy a Műszaki Könyvruházban is kaphatók az MCSE egyes kiadványai (Évkönyvek, a Meteor friss számai és csillagásztörténeti kiadványaink).

A Műszaki Könyvruház címe: Budapest VI. ker., Liszt Ferenc tér 9.

A Technika Könyvesbolt címe: Budapest XI. ker., Bartók B. út 15.